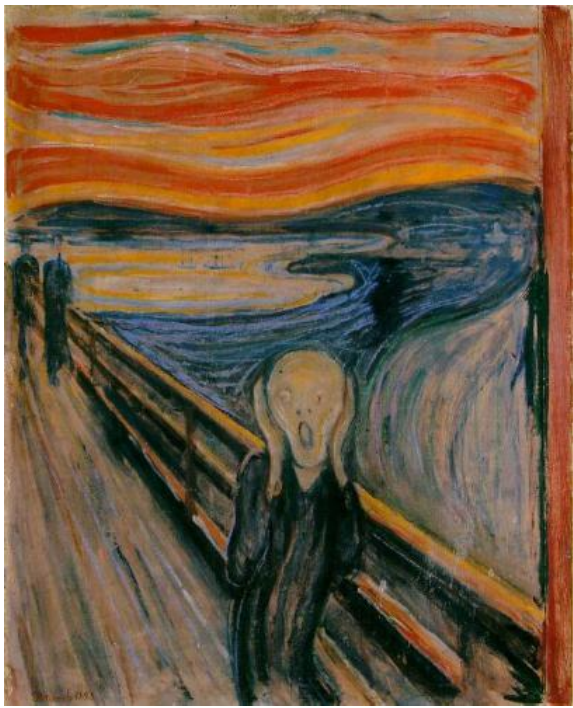

אובך כלכלי מעל אירופה

חיים ונציה – מנכ"ל פרוקסימה בית השקעות

התפרצות הר הגעש באיסלנד והתפשטות ענן האפר מעל אירופה מצטיירת בתקשורת העולמית כאסון טבע דה – לוקס. עצירת תנועת המטוסים מעל היבשת מביאה אל התקשורת בעיקר סיפורים על נוסעים שלא הגיעו ליעדם או לא חזרו לביתם. כמה דאגה ואמפתיה כבר אפשר לחוש כלפי אלו המטיילים להם בעולם ועכשיו בוכים קצת שלא נעים להם להיתקע?

חסרים בסיפור האסון את המאפיינים הרגילים של אירוע כזה: הרוגים, חסרי בית, הרס ותמונות של ילדים בוכים. לכן כנראה אנו נוטים להמעיט בהשפעותיה של התפרצות וולקנית זו על חיינו.

יכול להיות שההשפעות של ענן האפר האיסלנדי יעלמו להם תוך מספר ימים וישאירו אחריהן רק סיפורים וקוריוזים של תיירים אומללים שנאלצו להעביר מספר ימים נוסף בברצלונה או ברחובות אמסטרדם. ייתכן גם תרחיש מפחיד, שבו ההשפעה של התפרצות הר הגעש באיסלנד תשפיע עלינו ביותר מובנים, ליותר זמן.

אם תבדקו אלו השפעות היו להתפרצויות וולקניות קודמות על סביבתן המיידית בפרט ועל כדור הארץ בכלל, ייתכן שתתחילו לחשוש. בעבר, היו כבר באיסלנד התפרצויות וולקניות שהביאו לשינויים מרחיקי לכת באקלים באירופה ואף יותר מכך, הם הביאו גם לשינויים באקלים הפוליטי של היבשת.

ב - 1783 התפרץ הר לאקי באיסלנד. ההתפרצות נמשכה כמעט שנתיים ויצרה את מה שנקרא Laki Haze (הערפל של לאקי), שהאפיל על אירופה וצפון אמריקה למשך חודשים. האובך שכיסה את היבשת הביא למחלות רבות ולירידה חדה בטמפרטורות וגרם לרעב ועוני ברחבי אירופה. המהפכה הצרפתית, שהתרחשה ב - 1789, פרצה קרוב לודאי בעקבות התנאים הקשים ששררו אז. התנאים הקשים הללו הם תוצאה של האבק הוולקני האיסלנדי שכיסה את אירופה מספר שנים קודם.

התפרצות געשית אדירה נוספת ארעה מאה שנים לאחר מכן ב - 1883. האי רקאטה שבאינדונזיה נעלם לו בהתפרצות שהביאה למותם של יותר ממאה אלף אנשים בפיצוץ ובצונאמי שבא אחריו. גם שם התרוממו אל תוך האטמוספירה טונות של אפר וולקני שהחשיכו את האזור למשך יותר משבוע. בהמשך התפרץ לו האפר על פני כל הגלובוס ובמשך יותר מעשור לאחר מכן ניתן היה לראות בכל רחבי העולם שקיעות מרהיבות ביופין שנוצרו משבירת קרני האור בחלקיקי האבק שמילאו את האטמוספירה. כאמור, לקח לאבק הוולקני מההתפרצות האינדונזית יותר מעשר שנים לשקוע. אדוורד מונק, צייר את ציורו הנודע "הצעקה" בנובמבר 1893, עשר שנים לאחר ההתפרצות באינדונזיה. בציורו המפורסם ניתן לראות את השקיעות המרהיבות שהיו מאוד שכיחות באותה תקופה ולהבין עד כמה משמעותי ומתמשך היה האפקט של ההתפרצות של האי רקאטה.

באותם שנים עוד לא היו מטוסים. (המטוס הראשון של האחים רייט הוצג רק ב - 1903 ומטוס הנוסעים הסילוני הראשון המריא רק ב - 1949) ועל כן לא נוכל להסיק מהשפעות האבק הוולקני אז על הפעילות האווירית באירופה היום. קשה לדעת איך יתפתח האירוע הסביבתי הזה. יכול להיות שהוא ידעך במהרה, אבל חייבים לקחת בחשבון גם את האפשרות שתהיה החמרה בתנאים הסביבתיים ואז נצטרך לחפש ולמצוא מי ירויח ומי יפסיד בעקבות כך. המפסידים הברורים והמיידים הן חברות התעופה ואלו שתלויים בה ליבוא ויצוא. לאחר מכן יפסידו גם העוסקים בענף התיירות ואם המצב הזה ימשך לתקופה ארוכה מאוד ייתכנו גם פגיעה בסקטורים נוספים אפילו בנדל"ן.

מצד שני יהיו בוודאי סקטורים שלמים שיהיו מהמזבז. חברות הרכבות הן המרוויחות המיידיות כמובן אבל גם כל חברות ההובלה והשינוע היבשתי והימי. חברות יצרניות המטוסים יכולות אף הן להרוויח כתוצאה מהצורך, שוודאי יעלה, להתאים את המטוסים ומנועיהם לתנאים החדשים.

כל זה יכול לקרות ויכול גם שלא. קשה מאוד להעריך איך יתפתח אירוע כזה שאין לו כמעט תקדים ואין לאדם כל השפעה עליו. כל שנתר לנו כמשקיעים, הוא לפעול לצמצום החשיפה שלנו לסקטורים שיכולים להיות בעייתיים ולנסות לנצל הזדמנויות שאולי יקרו בדרכנו.

ברמה האירופאית, סביר להניח שבכל מצב, המטבע האירופאי ימשיך ויחלש אל מול הדולר והשקל. האירו נמצא כבר תקופה ארוכה במגמת היחלשות וירידה בפעילות הכלכלית באירופה, אם אכן תתרחש בעקבות ההתפרצות, לא תוסיף לו חוזק אלא להיפך.

שמש אביבית יפיפה בתל אביב מקשה עלינו לחשוב על שינויים מרחיקי לכת שיכולים לקרות בעקבות התפרצות הר הגעש באיסלנד. הכול נראה אותו דבר פה בישראל. גם באירופה אנו שומעים שאלו שנמצאים על הקרקע לא מרגישים דבר. אבל ברור שמהו קורה וברור שלנו אין שום השפעה עליו. קצת מפחיד, אבל ביום העצמאות ה - 62 של מדינת ישראל נותר לנו לקוות רק שהאירוע ששזרנו לנו כל השנים תהיה נכונה גם עבור אירופה: נקווה לטוב!!!

יום עצמאות שמח.